

LA INVESTIGACIÓ A LA FI DEL MIL·LENI

Francisco Tomás*

Tot i que el 2000 no és sinó un any més en la història de la humanitat, sembla que una xifra tan rodona hauria de portar darrere seu algunes conseqüències benèfiques o, per contra, apocalíptiques.

Casualment, però, l'any 2000 sí que tindrà una especial rellevància en allò que té a veure amb la investigació científica i més concretament amb el seu finançament. L'any 2000 és la fita de referència per a l'entrada en vigor, d'una banda, del nou Pla Nacional de Recerca Científica i Desenvolupament Tecnològic de l'Estat Espanyol (2000-2003), i de l'altra del V Programa Marc de Recerca i Desenvolupament de la Unió Europea (2000-2006). Aquestes dues grans línies d'actuació dirigiran l'esforç investigador del món científic i tecnològic espanyol i en particular del nostre col·lectiu investigador universitari.

Les dues grans iniciatives es troben a hores d'ara en un estadi ben diferent. El V Programa Marc de la UE està completament redactat i solament falta que la Comissió Europea i el Parlament Europeu n'acorden el pressupost. Està organitzat en quatre línies temàtiques prioritàries: I Qualitat de vida i gestió dels recursos vius, II Societat de la informació, III Creixement competitiu i sostenible, i IV Energia, medi ambient i desenvolupament sostenible, i tres accions horitzontals més dirigides a consolidar el paper internacional de la investigació, a fomentar la innovació i a la millora del potencial humà. Al llarg de 1999 es faran públiques les corresponents convocatòries per tal d'op-
tar als fons programats en les seues diferents línies.

El Pla Nacional d'Investigació Científica i Desenvolupament Tecnològic de l'Estat Espanyol, al contrari, tot i ser d'una durada més curta, està a hores d'ara en la seua fase inicial d'elaboració per l'Oficina de Ciència i Tecnologia de la Presidència del Govern Espanyol. Les línies orientadores en l'elaboració del Pla, però, son convergents, en la seua major part, amb les del V Programa Marc europeu, i introdueixen la innovació com un dels seus aspectes directors.

Encara és massa d'hora per fer una reflexió sobre un Pla del qual solament es tenen unes idees sobre les seues directives, però sí que hi ha dos aspectes sobre els quals cal dir alguna cosa. En primer lloc, l'escassa presència de la Universitat com a institució en la definició dels objectius del Pla i en la seua el-

boració. Aquest aspecte negatiu ho és encara més si tenim en compte que la població de personal investigador censada en 1996 per l'Institut Nacional d'Estadística era del 60%. (Aquest percentatge ja s'ha corregit amb la dedicació parcial del professorat universitari a la investigació). No tenir en compte el col·lectiu més important dels agents de l'esforç investigador en l'elaboració del Pla no sembla a priori una bona política.

L'altre aspecte que cal destacar de les línies que informen les etapes inicials d'elaboració del Pla és l'èmfasi que posa en els aspectes d'innovació, de consecució de nous productes amb impacte en el mercat. Aquesta directriu, que sens dubte té aspectes positius perquè rendibilitza l'esforç investigador, haurà de ser modulada per tal d'evitar una mercantilització de la investigació científica i a fi de garantir que no minvarà l'esforç econòmic en la investigació bàsica, de la qual es deriven totes les aplicacions. També caldrà garantir que s'aplicaran prou recursos econòmics a la investigació en àrees sense una perspectiva de rendibilitat econòmica immediata, com ara les humanitats. Són aquestes les raons que justifiquen la reivindicació que la Universitat siga tinguda en compte a l'hora de definir els objectius del Pla Nacional, reivindicació que van acordar unànimement els vicerectors d'Investigació de les universitats públiques espanyoles en la reunió celebrada a Sitges els dies 22 i 23 d'octubre d'enguany.

Amb totes les cauteles necessàries, però, el marc que s'enceta el 2000 ens posa davant la necessitat de fer un esforç d'acostament al nostre entorn social i productiu per tal d'aplicar els nostres coneixements i el nostre saber fer a la solució de problemes i a la millora de la qualitat de vida i de l'economia dels ciutadans. Caldrà fer un esforç en la millora dels sistemes d'intermediació (OTRI, fundacions, etc.).

En cap cas, però, deixarem de reivindicar la investigació bàsica com una de les vessants més importants, si no la més important, de l'esforç dels universitaris en la seua contribució al progrés de la humanitat, i de la ciència en tota la seua integritat.

*Vicerector d'Investigació i Noves Tecnologies